

NATUR- OG MILJØKLAGENÆVNET

Rentemestervej 8
2400 København NV
Telefon: 72 54 10 00
nmkn@nmkn.dk
www.nmkn.dk

21. december 2012 • J.nr.: NMK-135-00022 • Ref.: KAGRA

AFGØRELSE

i sag om revurdering af miljøgodkendelse af svine- og kvægproduktion i Favrskov Kommune

Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse efter § 39, jf. § 41 i husdyrbrugloven¹.

Natur- og Miljøklagenævnet stadfæster Favrskov Kommunes afgørelse af 10. august 2012 om revurdering af svine- og kvægproduktionen på ejendommen beliggende Røngevej 3, 8860 Ulstrup, og afgørelsen står således ved magt, dog således at vilkårene 3.1.1, 3.2.7-3.2.12, 3.4.5, 3.5.1-3.5.3 og 3.7.4 ophæves, og der tilføjes følgende nye vilkår for godkendelsen:

"3.2.1.a. De 10 ammekøer, 2 kviekalve, 3 kvier, 5 tyrekalve og 5 ungtyre skal være udegående inden for udbringningsarealet minimum 6 måneder i løbet af året.

Der skal føres logbog over hvornår dyrene flyttes ud og ind. Logbogen skal opbevares i minimum 5 år og skal kunne fremvises over for tilsynsmyndigheden på forlangende."

Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Natur- og Miljøklagenævnet². Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden for 6 måneder fra denne afgørelses meddelelse, jf. husdyrbruglovens § 90.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 9 i lov om Natur- og Miljøklagenævnet.

¹ Lovbekendtgørelse nr. 1486 af 4. december 2009 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug med senere ændringer.

² Lov nr. 483 af 11. maj 2010 om Natur- og Miljøklagenævnet.

Klagen til Natur- og Miljøklagenævnet

Afgørelsen er den 30. august 2012 påklaget til Natur- og Miljøklagenævnet³ af ansøger ved dennes konsulent (ansøger).

Ansøger har klaget over omfanget af kommunens revurdering, idet der efter ansøgers opfattelse er behandlet langt flere emner i revurderingen end nødvendigt. Ansøger gør således bl.a. gældende, at der ikke i revurderingssagen skal anføres oplysninger vedrørende arealer, lugt, ammoniakbelastning, kvælstof og fosfor, eftersom en revurdering ikke omhandler beskyttelsesniveauerne i bilag 3 og 4, samt at der ikke skal foretages en vurdering efter habitatbekendtgørelsens § 7, stk. 1 og 2.

Endvidere klages over nogle af de fastsatte vilkår, meddelt som påbud: Ansøger gør gældende, at en revurdering ikke omfatter ejede og forpagtede udbringningsarealer, således som det fremgår af vilkår 3.1.1, og ansøger gør derfor yderligere gældende, at nævnet bør tage stilling til vilkår 3.5.1, 3.5.2, 3.5.3 og 3.7.4, der alle omhandler arealerne. Desuden ønskes nævnets stillingtagen til, om der er hjemmel til at fastsætte vilkår 3.4.5 hvorefter ansøger skal indsende redegørelse inden udgangen af 2012 for muligheder for reduktion af lugt, og om der er hjemmel til det i vilkår 3.2.6 fastsatte vilkår om, at der skal foretages en energimæssig gennemgang af ejendommen.

Sagens oplysninger

Den godkendte produktion

Husdyrbrugets tidligere miljøgodkendelse er meddelt den 13. maj 2003 efter miljøbeskyttelseslovens § 33⁴, hvor den tilladte produktion var 680 årssøer med en årlig produktion af 17.000 smågrise med en afgangsvægt på 35 kg, samt 5.500 slagtesvin med en maksimal vægt på 105 kg.

I en afgørelse truffet efter husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 19 d den 14. marts 2012 blev 455 slagtesvin udskiftet med kvæg, således at den nye godkendte produktion omfatter 680 søer, 17.000 smågrise (7,3 - 35 kg), 5.045 slagtesvin (35 - 105 kg), 10 ammekøer (400-600 kg), 2 småkalve, tung race (0-6 mdr.), 3 kvier, tung race (6 mdr. – kælving), 5 tyrekalve, tung race (0-6 mdr.), 5 ungtyre, tung race (6 mdr. – slagting v/ 440 kg). Dyreholdet ændres fra 397,87 DE til 395,62 DE (nye DE beregninger begge tal).

Revurdering

Favrskov Kommune har den 10. august 2012 meddelt revurdering af miljøgodkendelsen af den tilladte husdyrproduktion. Kommunen har meddelt vilkår som påbud i revurderingen med hjemmel i 39, jf. § 41, som ikke tillægges retsbeskyttelse.

I forhold til bedste tilgængelige teknik har kommunen vurderet, at bedriften lever op til kravet om BAT. For så vidt angår ammekvæg på dybstrøelse er BAT-niveauet – i mangel af en beregningsmodel herfor - vurderet til at være det generelle ammoniakreduktionskrav, der er angivet i godkendelsesbekendtgørelsen.

3 Jf. lov nr. 484 af 11. maj 2010 om ændring af lov om naturbeskyttelse, lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love samt lov nr. 483 af 11. maj 2010 om Natur- og Miljøklagenævnet som ændret ved lov nr. 1608 af 22. december 2010.

4 Nu lovbekendtgørelse af 26. juni 2010 nr. 879 om miljøbeskyttelse med senere ændringer.

Som ammoniakreducerende tiltag er anvendt fast overdækning af tre gyllebeholdere, hvorfor kommunen har fastsat følgende vilkår meddelt som påbud:

"**B.** 3.3.4. De tre gyllebeholdere på 1500, 2600 og 2900 m³ (biogasreaktortanken) skal have fast overdækning i form af telt eller betonlåg."

I revurderingen side 9 er det oplyst, at der til bedriften hører i alt 322 ha ejede og forpagtede udbringningsarealer, og at der er 244,2 ha aftalearealer fordelt på 7 modtagere.

I forhold til arealerne har kommunen vurderet, at nogle af arealerne (4 marker) er beskyttede efter naturbeskyttelseslovens § 3, og disse er derfor af kommunen blevet fratrukket udbringningsarealet. Det samme gælder to aftalearealer i Randers Kommune.

Kommunen har ikke vurderet, at der er behov for at stille arealspecifikke vilkår til aftalearealerne, jf. revurderingen side 35, men har fundet, at det skal angives i revurderingen, hvilke aftalearealer, der må anvendes i bedriften.

Kommunen har, på baggrund af besigtigelse foretaget den 13. december 2011, fastsat følgende vilkår i forhold til arealerne, der er meddelt som påbud:

"3.1.1. **B.** Revurderingen omfatter husdyrproduktionen på ejendommen Røngevej 3, 8860 Ulstrup, med anlæg og driftsbygninger samt ejede og forpagtede udbringningsarealer under samme cvr-nummer som bygningerne (cvr.nr. 78183853)."

(...)

"3.2.7. **B.** Der skal foretages foderkorrektion for fosfor i foderet til søerne, så der anvendes max. 4,5 g P/FE. Korrektionen skal følge disse vilkår:

3.2.8. Den totale mængde P ab dyr pr. år beregnet som P ab dyr pr. årssø x antal årssøer skal være mindre end 3.427 kg P pr. år.

3.2.9 P ab dyr pr årssø beregnes som = (FE pr. årssø x gram fosfor pr. FE)/1000 – 0,58 – (antal fravænnede grise pr. årssø x fravænningsvægt x 0,006 kg P pr. kg tilvækst).

3.2.10 Der skal føres produktionskontrol, hvoraf følgende skal fremgå:

- antal årssøer
- grise pr. årssø
- fravænningsalder og -vægt
- foderforbrug
- det gennemsnitlige indhold af fosfor pr. FEso i foderblandingerne.

3.2.11. P ab dyr skal på baggrund af produktionskontrollens oplysninger beregnes for en sammenhængende periode på minimum 12 måneder indenfor perioden 15. september 2012 til 15. februar 2014.

3.2.12. Der skal udarbejdes en blandeforskrift for foder mindst hver tredje måned, såfremt der anvendes hjemmeblandet foder. Ved indkøbt foder skal indlægssedlerne for hver tredje måned opbevares i mindst 5 år."

(...)

"3.7.4. **B.** Dokumentation for, at vilkårene om udbringning af husdyrgødning og fosforoverskud er overholdt, fx gødningsregnskaber og markplaner mv. samt beregningerne angivet i punktet 3.2 Foder."

Om udbringning af gødning har kommunen fastsat følgende vilkår, meddelt som påbud:

"3.5.1. **B.** Husdyrgødning fra maksimalt 427 DE i svin plus 10 DE i kvæg må kun udbringes på de 312 ha ejede og forpagtede arealer, som fremgår af Bilag 4 a-e. Der må maksimalt udbringes 1,4 DE/ha.

3.5.2. **B.** Husdyrgødning fra maksimalt 270 DE i svin fra denne bedrift (cvr. 78183853) må kun udbringes på de 244 ha aftalearealer, som fremgår af Bilag 4 f. Modtagerne ses i tabellen i afsnit 4.5.1.

3.5.3 **B.** Gylle, der udbringes på markerne 4-0, 12-0 og 12-3 (se figur 3), skal være afgasset."

Endvidere har kommunen fastsat følgende vilkår vedrørende lugt, meddelt som påbud:

"3.4.5. **B.** Husdyrbruget skal senest ved udgangen af 2013 indsende en redegørelse for, hvilke tekniske og økonomiske muligheder der er, for at reducere lugten fra staldanlægget."

Natur- og Miljøklagenævnets bemærkninger om retsgrundlaget

Efter husdyrbruglovens § 103, stk. 3, gælder reglerne i loven og regler udstedt i medfør af loven på bestående husdyrbrug, som er omfattet af en miljøgodkendelse efter § 33 eller påbud efter § 41, jf. § 41 a og § 41 b, i lov om miljøbeskyttelse. Husdyrbrugloven finder anvendelse fra det tidspunkt, hvor kommunalbestyrelsen finder grundlag for at revurdere husdyrbrugets godkendelse. Det er alle reglerne i loven og regler udstedt i medfør af denne, der finder anvendelse i forbindelse med revurdering efter miljøbeskyttelseslovens § 41 a og § 41 b, medmindre disse bestemmer andet.

Det følger af husdyrbruglovens § 41, stk. 1, at tilsynsmyndigheden først kan ændre vilkårene i en godkendelse efter §§ 11, 12 eller 16 ved påbud eller nedlægge forbud imod fortsat drift, jf. § 39, når der er forløbet 8 år efter meddelelsen af godkendelsen. Efter § 17, stk. 1, i godkendelsesbekendtgørelsen⁵, jf. husdyrbruglovens § 41, stk. 2, skal godkendelser omfattet af § 11, § 12 og § 16 i husdyrbrugloven og godkendelser meddelt efter miljøbeskyttelseslovens kapitel 5 regelmæssigt og mindst hvert 10. år tages op til revurdering og om nødvendigt ajourføres i lyset af den teknologiske udvikling. Tilsynsmyndigheden skal foretage den første af disse regelmæssige revurderinger, når der er forløbet 8 år fra det tidspunkt, hvor virksomheden første gang blev godkendt, jf. husdyrbruglovens § 41, stk. 3.

Af husdyrbruglovens § 41, stk. 3, fremgår, at tilsynsmyndigheden skal meddele påbud eller forbud efter § 39 i de tilfælde, som er nævnt i § 40, stk. 2. Af husdyrbruglovens § 40, stk. 2, fremgår, at påbud eller forbud mod fortsat drift skal meddeles, hvis

⁵ Bekendtgørelse nr. 294 af 31. marts 2009 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug med senere ændringer.

- 1) der er fremkommet nye oplysninger om forureningens skadelige virkning,
- 2) forureningen medfører miljømæssige skadevirkninger, der ikke kunne forudses ved godkendelsens meddelelse,
- 3) forureningen i øvrigt går ud over det, som blev lagt til grund ved godkendelsens meddelelse,
- 4) væsentlige ændringer i den bedste tilgængelige teknik skaber mulighed for en betydelig nedbringelse af emissionerne, uden at det medfører uforholdsmæssigt store omkostninger, eller
- 5) det af hensyn til driftssikkerheden i forbindelse med processen eller aktiviteten er påkrævet, at der anvendes andre teknikker.

Kommunens afgørelse om revurdering skal resultere i en afgørelse, hvor vilkårene i den oprindelige godkendelse enten skærpes ved påbud, eller hvor kommunen ikke finder anledning til at ændre vilkårene, jf. husdyrbruglovens § 39, jf. § 41. Som det følger af Miljøklagenævnets afgørelse af 27. oktober 2009, jf. MKN-104-00012⁶, er en revurderingsafgørelse derimod ikke en ny godkendelse-handling. Derfor kan en revurdering ikke indebære en udvidelse eller ændring af den oprindelige godkendelse, der kan medføre øget forurening.

I revurderingsafgørelsen skal tidspunktet for den næste regelmæssige revurdering fastsættes, jf. godkendelsesbekendtgørelsens § 17, stk. 3.

Pligten til at gennemføre en vurdering efter habitatbekendtgørelsens § 7, stk. 1 og 2, gælder ikke for revurderingsafgørelser, jf. § 8, stk. 6⁷. Baggrunden er, at habitatdirektivets artikel 6, stk. 3⁸, ikke gælder for eksisterende virksomhed, der fortsætter uændret. Indgreb i en sådan virksomhed skal ske i medfør af direktivets artikel 6, stk. 2, der er gennemført i naturbeskyttelseslovens kap. 2 a. Indgreb i eksisterende virksomhed efter disse bestemmelser udløser billighedsersatning.

Heller ikke godkendelsesbekendtgørelsen giver hjemmel til at bestemme, at bekendtgørelsens såkaldte beskyttelsesniveau, jf. §§ 9-11 og bilag 3 og 4, skal gælde i revurderingssager. Krav i forbindelse med revurdering af hensyn til den omkringliggende natur skal derfor udelukkende gennemføres i overensstemmelse med princippet om BAT. Der henvises i den forbindelse til afsnittet ovenfor.

Da der ikke skal foretages en habitatvurdering af eksisterende virksomhed, der fortsætter uændret, skal det revurderede husdyrbrugs arealer, der er godkendt til udbringning af husdyrgødning fra et husdyrbrug godkendt efter miljøbeskyttelseslovens kap. 5 ikke vurderes efter habitatbekendtgørelsen. Da det såkaldte beskyttelsesniveau i forhold til ammoniak, lugt, fosforoverskud og nitrat heller ikke finder anvendelse, kan man ikke i en revurdering fastsætte nye påbud for arealer, medmindre at betingelserne er opfyldt efter husdyrbruglovens § 40, stk. 2, se nedenfor.

⁶ <http://www2.mkn.dk/afgfradec97/104-00012.htm>

⁷ Bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter med senere ændringer.

⁸ Rådets direktiv nr. 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (EF-habitatdirektivet).

Reglerne i husdyrbruglovens § 16 gælder i princippet også for revurderingsafgørelser. Lovens § 16 angår imidlertid udelukkende arealer, der skal indgå i godkendelser efter §§ 11 og 12, jf. stk. 2. Bestemmelsen angår altså i udgangspunktet ikke arealer, der anvendes til udbringning af husdyrgødning fra et husdyrbrug godkendt efter miljøbeskyttelseslovens kap. 5.

Påbud – ud over, hvad der følger af BAT - skal således være begrundet i en væsentlig forurening, hvor der er fremkommet nye oplysninger om forureningens skadelige virkning, der ikke kunne forudses ved godkendelsens meddelelse, og forureningen i øvrigt går ud over det, som blev lagt til grund ved godkendelsens meddelelse, jf. husdyrbruglovens § 40, stk. 2. Et sådant påbud kan meddeles indenfor retsbeskyttelsesperioden, dog kun til husdyrbrug omfattet af husdyrbruglovens § 12.

Et af formålene med den regelmæssige revurdering er som nævnt, at det løbende sikres, at virksomhedens indretning og drift fortsat er baseret på anvendelse af bedste tilgængelige teknik (BAT). Overholdelsen af kravet om anvendelse af BAT skal sikre, at forurening fra husdyrbruget til stadighed begrænses mest muligt.

Som det fremgår af husdyrbruglovens § 40, stk. 2, jf. § 41, stk. 3, kan der stilles skærpede vilkår, hvis væsentlige ændringer i den bedste tilgængelige teknik skaber mulighed for en betydelig nedbringelse af emissionerne, uden at det medfører uforholdsmæssigt store omkostninger.

Af Miljøstyrelsens vejledende emissionsgrænseværdier⁹ vedrørende BAT fremgår følgende om deres anvendelse i revurderingssager:

"Ændringer i BAT er en central del af revurderingen.

De vejledende emissionsgrænseværdier kan indgå som et vurderingselement, når kommunalbestyrelsen skal vurdere, om der er sket ændringer i BAT, som kan begrunde, at der meddeles påbud. Dette gælder både i de situationer, hvor kommunalbestyrelsen har pligt til at meddele påbud (det i husdyrgodkendelseslovens § 40, stk. 2, nr. 4 nævnte tilfælde) og de situationer, hvor kommunalbestyrelsen kan meddele påbud på grund af ændringer i BAT. Særligt i sidstnævnte situation skal kommunalbestyrelsen også inddrage proportionalitetsprincippet – der skal være et rimeligt forhold mellem den miljøeffekt, som kan opnås på grund af ændringer i BAT, og de økonomiske omkostninger, som dette medfører."

Natur- og Miljøklagenævnets bemærkninger og afgørelse

Umiddelbart før revurderingen har Favrskov Kommune godkendt en anmeldelse efter husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 19 d om skift i dyretyper, således at en del af den samlede produktion af slagtesvin (455 stk.) skiftes til 10 ammekøer, 2 småkalve, 3 kvier, 5 tyrekalve og 5 ungtyre, udover den allerede godkendte produktion af 680 søer, 17.000 smågrise og 5.045 slagtesvin. Dyreholdet ændres fra 397,87 DE til 395,62 DE (nye DE-beregninger).

Som det fremgår af ovenstående gennemgang af retsgrundlaget skal der i forbindelse med en afgørelse om revurdering navnlig tages stilling til, om husdyrbruget fortsat begrænser forureningen mest

⁹ Se nærmere "Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedst tilgængelige teknik (BAT), Husdyrbrug med konventionel produktion af slagtesvin (gyllebaserede staldsystemer), omfattet af husdyrgodkendelseslovens § 11 og § 12", Miljøministeriet, Miljøstyrelsen, 2011.

muligt under anvendelse af BAT. I denne vurdering indgår, om husdyrbruget begrænser ammoniakemissionen mest muligt under hensyn til, hvad der er teknisk og økonomisk muligt at gennemføre i husdyrbrugets staldanlæg.

I vurderingen heraf kan Miljøstyrelsens vejledende BAT-standardvilkår indgå. Natur- og Miljøklagenævnet har ud fra de relevante standardvilkår for kvæg på dybstrøelse, slagtesvin, søer og smågrise beregnet den vejledende emissionsgrænseværdi for anlægget til maksimalt ca. 5.644 kg N/år og 9.002,5 kg P/år. Den vejledende emissionsgrænseværdi er beregnet efter de nye normtal gældende for det nye IT-ansøgningsssystem fra 2011.

Efter nævnets beregninger, vil det ansøgte projekt medføre en faktisk ammoniakemission fra det samlede anlæg på i alt 5.502,71 kg N/år og en faktisk fosforudskillelse på 8.683,79 kg P/år.

Idet den faktiske emission ikke overskrider den vejledende emissionsgrænseværdi for det samlede anlæg, finder nævnet i overensstemmelse med Miljøstyrelsens vejledning, at det ansøgte projekt overholder husdyrbruglovens krav om at begrænse ammoniakemissionen og fosforudskillelsen fra staldanlæggene ved anvendelse af BAT.

Eftersom det er indtastet i ansøgningseskemaet, at alt kvæg er udegående 6 måneder om året, og eftersom denne oplysning indgår som en forudsætning for beregning af BAT-niveauet uden der af kommunen er stillet vilkår om det, fastsætter Natur- og Miljøklagenævnet herefter følgende som vilkår, der meddeles som påbud 3.2.1.a i revurderingen:

"3.2.1.a. De 10 ammekøer, 2 kviekalve, 3 kvier, 5 tyrekalve og 5 ungtyre skal være udegående inden for udbringningsarealet minimum 6 måneder i løbet af året.

Der skal føres logbog over hvornår dyrene flyttes ud og ind. Logbogen skal opbevares i minimum 5 år og kan fremvises over for tilsynsmyndigheden på forlangende."

Der er i revurderingen stillet vilkår om indholdet af fosfor i sofoderet. Det fremgår af revurderingen side 47, at det skærpede fosforkrav til søerne er valgt for at opfylde det generelle fosforkrav til fosforoverskud, da nogle udbringningsarealer ligger i fosforklasse 2.

Natur- og Miljøklagenævnet har beregnet, at BAT fosfor overholdes, selvom der anvendes normfodring med 4,8 P/FE i stedet for de 4,5 P/FE, der er stillet vilkår om, og der kan derfor ikke stilles vilkår om fodring på baggrund af BAT.

Da der heller ikke, jf. afsnittet ovenfor om "Natur- og Miljøklagenævnets bemærkninger om retsgrundlaget", i en revurdering kan stilles skærpede vilkår til arealerne, hvis ikke betingelserne i husdyrbruglovens § 40 er opfyldt, ophæver nævnet vilkår 3.2.7, 3.2.8, 3.2.9, 3.2.10, 3.2.11 og 3.2.12, idet Favrskov Kommune ikke i afgørelsen af 10. august 2012 har godtgjort, at betingelserne herfor er opfyldt. Vilkår 3.7.4, der omfatter krav om dokumentation for overholdelse af vilkår om udbringning af husdyrgødning og om fosforoverskud, ophæves tillige, da der ikke kan stilles vilkår som påbud, når det ikke er godtgjort, at betingelserne i husdyrbruglovens § 40 er opfyldt.

Nævnet bemærker, at kravet om at føre gødningsregnskaber i øvrigt følger af § 22 i lovbekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække¹⁰.

Nævnet ophæver desuden vilkår 3.1.1. da det er overflødig, og vilkårene 3.5.1, 3.5.2 og 3.5.3, der omhandler udbringning af gødning, skal ligeledes ophæves, eftersom det ikke er godtgjort, at betingelserne i husdyrbruglovens § 40 er opfyldt.

Da det såkaldte beskyttelsesniveau i forhold til bl.a. lugt heller ikke finder anvendelse, kan man ikke i en revurdering fastsætte nye påbud om lugt, medmindre betingelserne er opfyldt efter husdyrbruglovens § 40, stk. 2, se afsnittet ovenfor. Natur- og Miljøklagenævnet ophæver derfor tilsvarende vilkår 3.4.5.

Ansøger har klaget over, at der i vilkår 3.2.6 er fastsat vilkår om, at der skal foretages en energimæssig gennemgang af ejendommen. Nævnet fastholder dette vilkår, stillet som påbud, da vilkåret efter nævnets opfattelse er om bedste tilgængelige teknologi for energi.

Det af ansøger i øvrigt anførte giver ikke anledning til yderligere bemærkninger.

Hanne Marie Motzfeldt
Specialkonsulent

/

Karen Guldborg Rasmussen
Fuldmægtig

Afgørelsen er sendt pr. e-mail til:

Favrskov Kommune, Erhverv; favrskov@favrskov.dk

LMO, att.: Susanne Østerby; suo@lmo.dk

og pr. brev til:

Carl Christian Bæk

Røngevej 3

8860 Ulstrup

¹⁰ Lovbekendtgørelse nr. 415 af 3. maj 2011.